

Museumslovens § 25-27 lyder:

§ 25. Bygherren eller den, for hvis regning et jordarbejde skal udføres på landjorden, kan forud for igangsætning af arbejdet anmode vedkommende kulturhistoriske museum om en udtalelse.

Stk. 2. Når museet har modtaget en anmodning, skal det fremkomme med en udtalelse med stillingtagen til, hvorvidt det arbejde, som anmodningen vedrører, indebærer en risiko for ødelæggelse af væsentlige fortidsminder. Såfremt museet vurderer, at en sådan risiko foreligger, skal sagen forelægges kulturministeren. Den nævnte udtalelse skal endvidere tilkendegive, hvorvidt det i givet fald vil være nødvendigt at gennemføre en arkæologisk undersøgelse m.v., jf. § 27, stk. 3-10.

Stk. 3. Museet fremsender sin udtalelse til bygherren eller den, for hvis regning et jordarbejde skal udføres, senest 4 uger efter, at anmodningen er modtaget. Såfremt det på grund af jordarbejdets omfang er nødvendigt at gennemføre større forundersøgelser, jf. § 26, stk. 2, kan museets svarfrist forlænges til 6 uger.

§ 26. Det kulturhistoriske museum afholder udgiften til arkivalisk kontrol og en eventuel mindre forundersøgelse, der er nødvendig som grundlag for museets udtalelse, jf. § 25.

Stk. 2. Ved gennemførelse af en større forundersøgelse afholdes udgiften af den, for hvis regning et jordarbejde skal udføres. Arbejdet kan først iværksættes efter samtykke fra den pågældende. Kulturministeren kan i særlige tilfælde yde tilskud til en sådan forundersøgelse. Såfremt årsagen til forundersøgelsen er jordarbejde i forbindelse med erosion eller jordarbejde udført som led i dyrkning af almindelige landbrugsafgrøder eller som led i almindelig skovdrift, afholdes udgiften til forundersøgelsen af kulturministeren. For så vidt angår tilfælde, hvor driften forestås af en statslig eller kommunal myndighed, afholdes udgiften dog af vedkommende myndighed.

Stk. 3. Kulturministeren kan fastsætte nærmere regler om de forundersøgelser, som museerne gennemfører efter stk. 1 og 2.

§ 27. Den arkæologiske kulturarv omfatter spor af menneskelig virksomhed, der er efterladt fra tidligere tider, dvs. strukturer, konstruktioner, bygningsgrupper, bopladser, grave og gravpladser, flytbare genstande og monumenter og den sammenhæng, hvori disse spor er anbragt.

Stk. 2. Findes der under jordarbejde spor af fortidsminder, skal arbejdet standses, i det omfang det berører fortidsmindet. Fortidsmindet skal straks anmeldes til kulturministeren eller det nærmeste statslige eller statsanerkendte kulturhistoriske museum. Fundne genstande, der ikke er danefæ, jf. § 30, stk. 1, skal efter anmodning fra kulturministeren eller det pågældende kulturhistoriske museum afleveres til vedkommende statslige eller statsanerkendte museum, således at det indgår i museets samling.

Stk. 3. Kulturministeren beslutter snarest, om arbejdet kan fortsætte, eller om det skal indstilles, indtil der er foretaget en arkæologisk undersøgelse, eller indtil spørgsmålet om erhvervelse efter stk. 8 er afgjort. Senest 1 år efter, at anmeldelsen er modtaget, kan arbejdet genoptages, medmindre kulturministeren har afgivet indstilling om erhvervelse af fortidsmindet efter stk. 8.

Stk. 4. Udgiften til den arkæologiske undersøgelse afholdes af den, for hvis regning jordarbejdet skal udføres.

Stk. 5. Udgiften afholdes dog af kulturministeren, såfremt

1) årsagen til undersøgelsen er erosion eller jordarbejde i forbindelse hermed eller jordarbejde udført som led i dyrkning af almindelige landbrugsafgrøder eller som led i almindelig skovdrift, medmindre driften forestås af en statslig eller kommunal myndighed, i hvilke tilfælde udgiften afholdes af vedkommende myndighed, 2) det kulturhistoriske museum i udtalelsen efter § 25 har oplyst, at jordarbejdet ikke vil indebære en risiko for ødelæggelse af væsentlige fortidsminder, eller 3) fortidsmindet fredes efter lov om naturbeskyttelse eller erhverves med henblik på bevaring på stedet efter stk. 8.

Stk. 6. Kulturministeren kan i særlige tilfælde yde tilskud til udgifter til arkæologiske undersøgelser, der gennemføres efter stk. 3, jf. stk. 4.

Stk. 7. Private grundejeres tab ved ikke at kunne fortsætte den hidtidige drift, mens undersøgelsen foretages, eller indtil spørgsmålet om erhvervelse efter stk. 8 er endeligt afgjort, erstattes af kulturministeren. Kan der ikke opnås enighed om erstatningen, fastsættes denne af den taksationskommission, der er nævnt i naturbeskyttelsesloven.

Stk. 8. Finder kulturministeren, at det pågældende fortidsminde bør bevares på stedet for eftertiden, kan kulturministeren erhverve fortidsmindet og eventuelt omkringliggende areal. Erhvervelsen kan ske ved ekspropriation efter reglerne i lov om fremgangsmåden ved ekspropriation vedrørende fast ejendom.

Stk. 9. Kulturministeren eller den, kulturministeren bemyndiger hertil, har til enhver tid uden retskendelse adgang til steder, hvor der foretages jordarbejder, og hvor der fremkommer fund eller under arbejder kan formodes at fremkomme fund som nævnt i stk. 1. Legitimation skal forevises på forlangende. Politiet yder nødvendig bistand til at udnytte adgangsretten.

Stk. 10. Kulturministeren kan fastsætte nærmere regler om den arkæologiske undersøgelsesvirksomhed efter stk. 3 og om gennemførelse af bestemmelserne i stk. 4-6.

ORIENTERING OM MUSEUMSLOVENS BETYDNING FOR BYGGE- OG ANLÆGSARBEJDER

Udarbejdet af Museum Sønderjylland

Museumsloven (lov nr. 473 af 7. juni 2001) bestemmer i § 24, at kommunerne er forpligtiget til at give meddelelse om byggearbejder til de kulturhistoriske museer, senest når der gives byggetilladelse, nedrivningstilladelse og lignende. Museum Sønderjylland vil altså blive orienteret om din ansøgning.

Dette skal ske for at give museet mulighed for at undersøge og dokumentere kultur-, arkitektur- og naturhistoriske værdier, inden de forsvinder for altid.

- Det kan dreje sig om ældre boliger, værksteder, landbrugsbygninger, industrianlæg og lignende, der skal fotograferes, opmåles eller dokumenteres på anden vis, inden de ødelægges ved nedrivning eller større ombygningsarbejder.

- Det kan dreje sig om naturhistoriske aflejringer, der skal undersøges og bestemmes, inden de bortgraves.

En afdeling af Museum Sønderjylland vil tage kontakt til dig, hvis det skulle være aktuelt med en bygningsregistrering eller en naturhistorisk undersøgelse. En sådan undersøgelse vil ikke indebære udgifter for dig.

ARKÆOLOGI

Men det kan også dreje sig om arkæologiske anlæg som gravhøje, gravpladser, bopladser, voldsteder, køkkenmøddinger og lignende, der skal udgraves, inden de ødelægges ved anlægsarbejder. Herom handler næste side:

Kommunerne er efter § 24 forpligtiget til at oplyse dig som ansøger/bygherre om indholdet af museumslovens §§ 25-27, der udelukkende handler om beskyttelsen af arkæologiske anlæg. Årsagen hertil er, at alle arkæologiske fortidsminder er beskyttede, enten ved at være fredede i henhold til museumslovens § 29 eller ved at være omfattet af museumslovens § 27.

§ 27, stk. 2 bestemmer, at hvis man under jordarbejde støder på spor af fortidsminder, skal man straks standse arbejdet i det omfang, det berører fortidsmindet, og hidkalde det nærmeste museum (lokalt: Museum Sønderjylland – Arkæologi Haderslev). Herefter vil der blive taget stilling til, om fundet er så velbevaret og har en karakter, der gør, at det skal udgraves (§ 27, stk. 3). Er det ikke tilfældet, kan arbejdet fortsættes. Men skal det undersøges, vil udgravningen skulle ske for bygherres regning (§ 27, stk. 4), undtagen hvis fundet er gjort ved almindelig landbrugsdyrkning.

For at forhindre den slags ubehagelige og dyre overraskelser giver § 25 dig som bygherre en mulighed for, i god tid inden jordarbejderne skal starte, at spørge Museum Sønderjylland – Arkæologi Haderslev, om der på det stykke jord, hvor arbejdet skal foregå, er en risiko for at støde på fortidsminder. Museet skal udtale sig hurtigst muligt (normalt inden for fire uger).

I mange tilfælde vil museet anbefale en prøvegravning for at fastslå, om der er fortidsminder på et areal. Denne forundersøgelse betales af bygherre, hvis den skal foregå inden for de middelalderlige købstadsområder, eller hvis det af planen berørte areal overstiger 5000 m². Men bygherre skal naturligvis give sit samtykke hertil (§ 26, stk. 2). Prøvegravning på arealer mindre end 5000 m² betales af museet selv (§ 26, stk. 1).

Hvis prøvegravningen viser, at der er fortidsminder på det område, hvor anlægsarbejdet skal foregå, har du som bygherre her en chance for at ændre på byggeplanerne, så fortidsmindet ikke berøres. Derved sparer du udgiften til en arkæologisk undersøgelse. Eller du kan få en udgravning foretaget så hurtigt, at dit byggeri ikke generes heraf. Har museet derimod udtalt, at der ikke er risiko for at støde på fortidsminder på arealet, og der alligevel dukker sådanne op under jordarbejderne, vil du naturligvis ikke skulle betale for en udgravning (§ 27, stk. 5).

Der er både i forbindelse med prøvegravninger og egentlige udgravninger mulighed for – i visse tilfælde – at få tilskud fra Kulturministeriet (§ 26, stk. 2 og § 27, stk. 5 og 6).

Du bedes i øvrigt være opmærksom på følgende:

1: Museet vil ofte have udtalt sig om risikoen for at støde på fortidsminder i forbindelse med den eventuelle lokalplan, der dækker området. Udtalelsen bør i så fald være at finde heri.

2: Ved mindre anlægsarbejder som små tilbygninger, carporte, udestuer og lignende vil der kun i ekstremt sjældne tilfælde være risiko for at støde på fortidsminder (f.eks. urnegravpladser), der skal udgraves. I sådanne tilfælde vil du heller ikke skulle betale for en udgravning.

HENVENDELSE VEDR. OVENSTÅENDE KAN SKE TIL:

Arkæologi (alt vedr. anlægsarbejde og fortidsminder):

MUSEUM SØNDERJYLLAND – ARKÆOLOGI HADERSLEV
DALGADE 7
6100 HADERSLEV
TLF: 74 52 75 66

Fredede fortidsminder, sten- og jorddiger:

MUSEUM SØNDERJYLLAND – ARKÆOLOGI HADERSLEV
DALGADE 7
6100 HADERSLEV
TLF: 74 52 75 66

Nyere tids kulturhistorie

(alt vedr. nedrivning og ombygning af ældre bygninger):

MUSEUM SØNDERJYLLAND – BYGNINGSKULTURELT KONTOR
Aastrupvej 48a
6100 HADERSLEV
TLF: 73 52 33 66
(Generelt samt bygninger i Haderslev Kommune)

MUSEUM SØNDERJYLLAND – SØNDERBORG SLOT
6400 SØNDERBORG
TLF: 74 42 25 39
(Bygninger i Sønderborg Kommune)

MUSEUM SØNDERJYLLAND – KULTURHISTORIE TØNDER
KONGEVEJ 51
6270 TØNDER
TLF: 74 72 89 89
(Bygninger i Tønder Kommune)

MUSEUM SØNDERJYLLAND – KULTURHISTORIE AABENRAA
H.P. HANSENSGADE 33
6200 AABENRAA
TLF: 74 62 26 45
(Bygninger i Aabenraa Kommune)

Naturhistorie (alt vedr. natur og geologi):

MUSEUM SØNDERJYLLAND – NATURHISTORIE & PALÆONTOLOGI
LERGRAVSVEJ 2
6510 GRAM
TLF: 74 82 10 00

SKRIFTLIGE FORESPØRGSLER TIL:
planer@museum-sonderjylland.dk

LÆS MERE:
www.museum-sonderjylland.dk

EVT. TVIVLSSPØRGSMÅL AFGØRES AF:

KULTURARVSSTYRELSEN
H. C. ANDERSENS BOULEVARD 2
1553 KØBENHAVN V
TLF: 33 74 51 00

